

PILICA

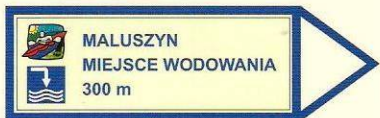
Pilica na tle rzek Polski

System oznakowania szlaku wodnego rzeki Pilicy

Na każdym znaku umieszczono logo szlaku kajakowego rzeki Pilicy. Znaki związane z turystyką kajakową na rzece Pilicy składają się z tablic informacyjnych oraz znaków informacyjnych i strzałek doprowadzających i rozprowadzających.

Strzałka kierunkowa

Znaki informacyjne

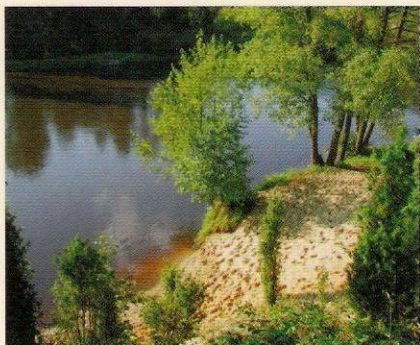
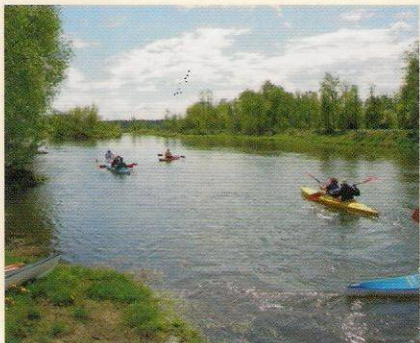

Tablica informacyjna

PILICA

Pilica jest lewym dopływem Wisły o dł. 325,4 km, płynącym z Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej przez Wyżynę Przedborską, Wzniesienia Południowo-Mazowieckie i Nizinę Środkowomazowiecką. Wypływa na wysokości 348 m n.p.m. powyżej miasta Pilica w postaci krasowego wywiezryiska o znacznej wydajności. W trakcie biegu rzeka często zmienia kierunek, głębokość i szerokość tak koryta, jak i doliny. W źródłowym odcinku Pilica płynie na wschód w bezleśnej dolinie, dość wyraźnie wciętej w podłoże jurajskie i kredowe, poniżej Żarnowca zmieniając kierunek na północny, a przed Szczekocinami na zachodni. W plejstocenie górna Pilica odpływała stąd na wschód do Białej Nidy, obecnie okrąża wschodnie krańce Progu Lelowskiego. Poniżej Szczekocin znów przyjmuje kierunek północny, a jej dolina osiąga pod Koniecpolem 2 km szerokości; na jej dnie powstało kilka kompleksów stawów rybnych. W rejonie Przedborza rzeka opływa zachodnie krańce Pasma Przedborsko-Małogoskiego, a głębokość doliny sięga 50 m. Pod Smardzewicami wody środkowej Pilicy spiętrza zaporą ziemną, tworząc Sulejowski Zbiornik Wodny. Dolinie Pilicy towarzyszą lasy, których największe kompleksy występują w okolicach Przedborza (Przedborski Park Krajobrazowy), w widłach Pilicy i Luciaży oraz w okolicach Tomaszowa Mazowieckiego (Puszcza Pilicka, inaczej Lasy Spalskie – od XIX w. rządowe lasy łowieckie).

Od Tomaszowa Mazowieckiego do Białobrzegów Pilica płynie w swojej własnej pradolinie, skąd w okresie maksymalnego zasięgu zlodowacenia warciańskiego odprowadzała wody lodowcowo-rzeczne na wschód, prawdopodobnie aż do Prypeci. Wytworzyła się w ten sposób dolina dużej rzeki, która jako mezoregion fizyczno-geograficzny nosi nazwę Doliny Białobrzezkiej. Jej szerokość wraz z tarasami nadzalewowymi dochodzi miejscami do 4 km.

Lewy, wysoki i miejscami stromy brzeg doliny (zwłaszcza pomiędzy Domaniewiczami a Tomczycami) jest krawędzią Wysoczyzny Rawskiej, która była strefą moren czołowych wspomnianego zlodowacenia warciańskiego. Porośnięta lasem stroma skarpa wysoczyzny wznosi się tutaj do 30 m ponad poziom wody. Znacznie niższy brzeg prawy to Równina Radomska. Poniżej Białobrzegów Pilica rozdziela Równinę Warszawską od Równiny Kozienickiej, meandrując między pasami wydm, zwanych tu Białymi Górami. Dolny odcinek rzeki odznacza się asymetrią doliny, której dno jest podmokłe i posiada liczne starorzecza, a szerokość koryta dochodzi do 100 m. Pilica uchodzi do Wisły na wysokości 93 m n.p.m. Ujściowy odcinek poniżej Warki został obwałowany, a w widłach obu rzek jest położona wieś Mniszew.

Pilica jeszcze na przełomie wieków XIX i XX była ważnym szlakiem transportowym, a wcześniej przez kilka stuleci odgrywała dużą rolę w życiu gospodarczym Mazowsza, gdyż spławiano nią surowce i budulec kamienny nawet do Warszawy z kopalń Wyżyn: Krakowskiej i Olkuskiej. Postępujące wyniszczanie lasów w jej dorzeczu doprowadziło do spadku poziomu wody i sytuacji, w której w czasie gorącego lata nawet kajakarze osiadają na mieliznach.

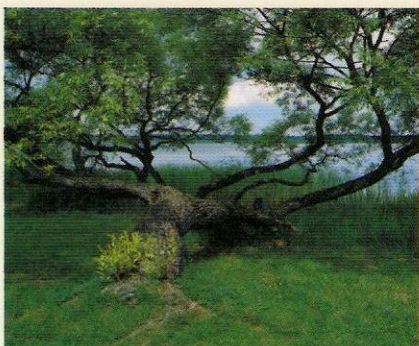
Średni spadek doliny rzeki Pilicy od źródeł do ujścia wynosi 0,78‰, a na podstawowym szlaku kajakowym od Maluszyna do Mniszewa 0,48‰, co jak na rzekę nizinną kształtuje się korzystnie dla płynącego. Przeciętne spadki wyszczególnionych odcinków rzeki przedstawiają się następująco:

1. Pilica (źródła rzeki) – Żarnowiec	325,4-307,0 km	3,60‰
2. Żarnowiec – Szczekociny pałac	307,0-288,0 km	1,42‰
3. Szczekociny – Koniecpol	288,0-262,8 km	1,15‰
4. Koniecpol – Maluszyn	262,8-237,8 km	0,76‰
5. Maluszyn – Sulejów	237,8-157,2 km	0,50‰
6. Sulejów – Smardzewice zaporą	157,2-136,5 km	0,0‰
7. Smardzewice zaporą – Mniszew	136,5-0,0 km	0,45‰
8. Mniszew – Góra Kalwaria	457,0-476,0 km	0,23‰

Dzięki wydajności źródeł Pilica wiosną jest dostępna dla kajaków już od miejscowości Pilica, a zasadniczo przez cały rok od Żarnowca. Biegnąca stąd trasa spływu ma długość 307 km. Górna część szlaku jest trudna do płynięcia, wiąże się z tym duża liczba przenoszeń kajaka ze względu na wąskie koryto oraz liczne przeszkody w nurcie. Możemy polecić ją zaawansowanym kajakarzom, którzy, płynąc jedynekami bez bagażu biwakowego, będą mieli przyjemność pokonania rzadko uczęszczanego odcinka rzeki.

Indywidualnie Pilicę pływa się zasadniczo od Koniecpola (263 km). W Maluszyńcu (238 km) kończą się uciążliwe przeszkody rzeczne i stąd wyruszają na wypożyczonych kajakach zorganizowane grupy pływowe.

Przyrodniczo i krajoznawczo szlak Pilicy jest bardzo atrakcyjny. Meandrujące po dnie swojej pradoliny koryto rzeczne wytworzyło różnej wielkości łagodne zakola, zakręcające niekiedy nawet o 180 stopni. W ten sposób powstał szereg starorzeczy (odciętych współczesną regulacją koryta) oraz wiele stałych wysp różnej wielkości, pokrytych bogatą roślinnością. Przy wyższej wodzie dają turyście urozmaicone możliwości wyboru drogi płynięcia, przy niskiej bywają utrapieniem ze względu na uciążliwe płycizny. Piaszczyste wszędzie podłoże oraz pojawiające się co kilka kilometrów rozległe plaże w słoneczne dni zapraszają do kąpieli,

przy brzegach znajdziemy dużo terenów leśnych z malowniczymi biwakami. Wody Pilicy, niegdyś na znacznym odcinku zanieczyszczone, obecnie posiadają III, a nawet II klasę czystości. Należy jednak pamiętać, że woda z rzeki nigdzie nie nadaje się do picia nawet po przegotowaniu (jak zresztą w całej Polsce) ze względu na zanieczyszczenia biochemiczne oraz wysoki poziom naturalnej zawiesiny po deszczach.

Na pokonanie całej trasy od Maluszyńca do Góry Kalwarii, liczącej 257 km, należy przeznaczyć 10-14 dni. O ile samą rzeką płynie się stosunkowo szybko i dystans 20 km dziennie dla początkujących, a 25-30 km dla wprawnych kajakarzy nie powinien nikogo przerażać, to pokonanie zbiornika wodnego i zorganizowanie przewozu kajaków przez zaporę w Smardzewicach zajmuje co najmniej dwa dni. Nie należy jednak traktować tej przeprawy jako uciążliwość, gdyż Jezioro Sulejowskie to jeden z bardziej atrakcyjnych i przyjaznych dla turystów sztucznych zbiorników wodnych w Polsce. Jego brzegi oferują nieskończoną liczbę możliwości spędzenia letniego i weekendowego wypoczynku od prostych, kameralnych biwaków do miejsc hotelowych o standardzie trzech gwiazdek.

Poniżej zapory w Smardzewicach rzeka kilkakrotnie zbliża się do wysokiej skarpy lewego brzegu, skąd roztacza się zaskakująco rozległy widok na równiny po drugiej stronie koryta. W wielu miejscach do brzegów przylegają łąki i pastwiska, które tworzą dobre warunki biwakowe nawet dla dużych grup turystów (łatwe lądowanie na niskim brzegu oraz równe, trawiaste podłoże pod namioty). Na całej trasie znajdziemy także szereg obiektów godnych odwiedzin (opactwo cystersów i romański kościół z XII w., wywierzyska krasowe „Niebieskie Źródła”, Skansen Rzeki Pilicy, Muzeum K. Pułaskiego i inne). Wszystkie zostały opisane w szczegółowej części przewodnika

Pilica tworzy oś hydrograficzną dwóch parków krajobrazowych: Sulejowskiego i Spalskiego, i przepływa przez trzeci – Przedborski. Od 1995 r. tworzą wspólnie jeden Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych (ZNPk). Zostały utworzone w celu zachowania i ochrony cennych przyrodniczo obszarów, będących pozostałością Puszczy Pilickiej oraz fragmentów Wyżyny Przedborskiej wraz z doliną rzeki Czarnej Włoszczowskiej. Puszcza Pilicka jest największym kompleksem leśnym w Polsce Środkowej. Łączna powierzchnia wchodzących w jej skład lasów wynosi 55 tys. ha. Ten swoisty, naturalny krajobraz doliny Pilicy, wysoczyzn środkowopolskich wraz z niezbyt jeszcze zniszczoną szatą roślinną, licznymi zabytkami kultury materialnej, żywym folklorem i bogatą historią powinien być zachowany, właściwie zagospodarowany i chroniony, aby mógł służyć społeczeństwu jako wartościowy obszar rekreacyjny, a nauce jako obszar badań. ZNPk jest największym, naturalnym terenem przyrodniczym i wypoczynkowym dla aglomeracji łódzkiej, Piotrkowa Trybunalskiego, Tomaszowa Mazowieckiego, Radomska i Bełchatowa. O znaczeniu tego obszaru świadczy fakt, że został zaliczony do Krajowej Sieci Ekologicznej ECOnet (europejska sieć ECOnet jest próbą stworzenia hierarchicznego rejestru obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych w skali kontynentu).

Dolina Pilicy posiada bogatą i stale rozwijającą się infrastrukturę turystyczną, związaną tak z turystyką wodną, jak i pieszą czy rowerową. Kilkaście wypożyczalni kajaków oferuje swoje usługi związane z transportem sprzętu na całym szlaku oraz zorganizowaniem noclegów w namiotach, domkach kempingowych czy ogrzewanych pawilonach całorocznych. Rozciągający się na długości 16 km akwen Jeziora Sulejowskiego umożliwia także wyżycie się innym „wodomaniakom”, żeglarzom i surfingowcom, oferując przy tym doskonałe warunki do nauki dla początkujących adeptów tych sportów wodnych. Wszystkie miejsca wypożyczania sprzętu wodnego, ośrodki kempingowe i wypoczynkowe, porty jachtowe i stacje kajakowe zostały przedstawione w szczegółowej części przewodnika.

Pilica posiada kilka spenetrowanych przez kajakarzy dopływów, na których w ostatnich latach były nawet urządzone zorganizowane spływy kajakowe. W pierwszej kolejności należy do nich zaliczyć: Luciążę, Czarną Maleniecką oraz Drzewiczkę. Pojedyncze osoby pokonały cztery inne dopływy: Krztynię, Białą Lelowską, Czarną Włoszczowską oraz Wolbórkę. Na dopływach nigdzie poza Drzewicą i Sielpią infrastruktura turystyczna nie występuje, więc należy liczyć tylko na własną przemyślność.

1:100 000 (1 cm – 1 km)
0 3 km

SZLAK KAJAKOWY PILICY OBJAŚNIENIE ZNAKÓW

SZCZEGÓŁOWY OPIS SZLAKU

- 468,0** szczegółowy kilometraż
WARKA miasto
Brzumin wieś lub osada
Luciąża dopływ jako szlak kajakowy
Pierzchnia inny dopływ
 ~ ujście rzeki
 ↑ przenoszenie kajaka brzegiem

- szlak kajakowy Pilicy
- inny szlak kajakowy
- inne rzeki i jeziora
- brzeg umocniony
- strefa ciszy
- wysokość poziomu wody

NOWE MIASTO
NAB-PILICA
8
9 Pilica
WYSMIERZYCE

TOMASZÓW
MAZOWIECKI

Inowłódz
139,0

Jezioro
Sulejowskie
SULEJÓW
4

PRZEDBÓRZ
Pilica
3

Krzętów
2

1:280 000
1

Maluszyn

KONIECPOL

SZCZEKOCINY

PILICA Pilica
Żarnowiec

- most
- kładka
- bród
- prom
- zapora
- jaz
- próg rzeczny
- bystrze
- przenoska brzegiem 30 metrów
- początek szlaku kajakowego
- koniec szlaku kajakowego
- przewóz kajaków
- miejsce wodowania kajaków
- stacja wodna
- przystań żeglarska
- kąpielisko
- wypożyczalnia sprzętu wodnego
- miejsce biwakowe
- młyn, mała elektrownia wodna
- posterunek WOPR
- hotel, pensjonat, ośrodek wyp.
- schronisko młodzieżowe
- gosp. agroturystyczne

- kemping
- pole namiotowe
- stadnina
- restauracja, bar
- informacja turystyczna
- bankomat
- muzeum
- basen
- stacja benzynowa
- parking
- lotnisko
- komisariat policji
- poczta
- szpital, sanatorium
- apteka
- leśniczówka
- opactwo cystersów XII w.
- kościół; zabytkowy
- synagoga; zabytkowa
- zamek
- pałac
- dwór
- skansen
- zabytkowy most
- zabytkowy park
- inny zabytek architektury
- ruiny zabytkowe

- grodzisko
- bunkry
- miejsce i data bitwy
1830
- mogiła
- pomnik
- punkt widokowy
- 127
punkt wysokościowy
- jaskinia
- pomnik przyrody
- granica rezerwatu przyrody
- granica parku krajobrazowego
- szlaki turystyczne piesze
- ścieżka rowerowa
- 57
droga ekspresowa
- E67 8 48
droga krajowa
- 347
droga wojewódzka
- droga lokalna
- droga gruntowa
- linia kolejowa
- linia wąskotorowa
- nieczynne linie kolejowe
- WARKA** miasto
- NIEMOJEWICE** część miasta
- Lipnica** wieś
- zabudowa
- zabudowa przemysłowa
- cmentarz
- las
- sad, ogród
- krzewy, zarośla
- łąka
- plaża
- poziomice
- skarpa
- wał
- grobla

1. PILICA - MALUSZYN

- 237,8** Maluszyn [(789 Cieżkowice – Wioszczowa; doskonale ☑]
- 240,0** Mosty dobre ☺ na skraju łąki pod sosnowym laskiem
- 242,4** E [(na końcu stawów rybnych
- 246,4** Modła E stawów rybnych [(
- 249,7** Kuźnica Grodziska E [(
- 261,9** KONIECPOL ☼ E ↑ 30 ☑]
- 262,1** KONIECPOL, [(726 Św. Anna – Wioszczowa; za nim [(linii kolejowej Częstochowa – Kielce
- 262,6** KONIECPOL [(
- 262,8** KONIECPOL ~ Białki Lelowskiej przy zakładzie chemicznym.
- 263,4** KONIECPOL – ZATORZE wysoki E ↑ 50
- 266,8** Wąsosz [(
- 268,3** Łysaków E
- 274,2** [(CMK
- 277,7** Suchy Młyn [([(
- 283,8** ~ Krztyni
- 285,4** ☼ E
- 287,6** SZCZEKOCINY [(774 ; niżej betonowy |
- 288,0** SZCZEKOCINY [(przy ☺ ; za [(lewy brzeg ☑] pomost
- 288,6** SZCZEKOCINY | ↑ 10 E ↑ 30
- 304,2** Łany Wielkie [(do Otoli; E ☼
- 306,5** ~ Uniejówki
- 307,2** Żarnowiec [(; wyżej P koło Ośrodka Zdrowia; dobre ☑]
- 312,3** Wola Libertowska [(
- 322,7** PILICA [(do Żarnowca ☑]
- 325,4** PILICA; źródło rzeki Pilicy

PILICA

Należała do rodu Toporczyków, zwanych następnie Pileckimi. Pałac wybudował Stanisław Padniewski ok. 1610 r. Dziś własność Barbary Piaseckiej-Johnson. Obok barokowa kolegiata z bogatym wyposażeniem z początku XVIII w. oraz pięknie odnowiony klasztor i kościół franciszkanów reformatów z 1746 r.

SZCZEKOCINY

Siedziba rycerskiego rodu Odrowążów. Pałac Dębińskich z 1780 r. gościł króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. W czerwcu 1794 r. T. Kościuszko przegrał pod Szczekocinami bitwę z połączonymi siłami prusko-rosyjskimi (pomnik w rynku), w której śmiertelnie ranny został Bartosz Głowacki, bohater spod Racławic. Gmina przyjazna kajakarzom buduje pomosty, wypożycza kajaki i zaprasza do wzięcia udziału w spływach na pierwszym malowniczym odcinku rzeki o długości 14 km ze Szczekocin do Przyłęku.

KONIECPOL

Miasto lokowane w 1443 r. przez króla Władysława Warneńczyka, rodzina siedziba Koniecpolskich. W pobliskim Chrzęstowie (obecnie dzielnica miasta) wystawili oni w 1603 r. zamek, przebudowany w połowie XVIII w. na klasycystyczny pałac. Obecnie pełni rolę hotelowo-restauracyjną oraz mieści Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji (można wypożyczyć kajaki). Obok barokowy kościół pw. św. Michała Archanioła z 1767 r. z kryptą z XVII w. oraz tablicami pamiątkowymi rodziny Potockich. W mieście kościół pw. św. Trójcy fundacji S. Koniecpolskiego z 1633 r. o bogatym, barokowym wystroju wnętrza.

Zalew w Pilicy

Szczekociny - pomost dla kajakarzy

Pilica pod Koniecpolem

Pilica za Koniecpolem

Noclegi i inne informacje:

- Jurajska Stadnina Koni, Udórz 72, tel. 32 644 90 82, 600 087 792, www.jazdakonna.pl
- wypożyczalnia kajaków, S. Gradziński, tel. 605 988 051
- motel i restauracja AMAZONKA, Zawada Pilica, tel. 34 355 74 18

Notatki:.....

.....

.....

.....

.....

2. MALUSZYN - CHAŁUPY

210,9 dawna gajówka „Biały Brzeg”; doskonałe mała plaża

215,2 ~ Biestrzykówki

219,3 Krzętów) (

220,4 Krzętów „Nad Pilicą”; ~ Baryczki

221,8 Bobrowniki) (

226,8 ~ Czarnej Włoszczowskiej

228,3 Sudzin) (

231,2 ~ Brzozówki

231,4 Sudzinek) (

233,0 ~ Kurzelówki

236,5 ~ Zwleczy

237,8 Maluszyńskie Mosty) (785 Ciężkowice – Włoszczowa; doskonałe

240,0 Mosty dobre na skraju łąki pod sosnowym laskiem

MALUSZYN

niewielka wieś z XV w. położona w Niecce Włoszczowskiej na lewym, wysokim brzegu Pilicy. Mury kościoła parafialny z lat 1777-1787, pałac Potockich z początku XIX w., sklepy i bary. Tradycyjne miejsce rozpoczynania masowych spływów kajakowych ze względu na dogodny dojazd dużym transportem. Rzeka łatwa i bez przeszkód, koryto kręte, lecz dostatecznie szerokie i głębokie dla wszelkiego sprzętu pływającego. Biwaki namiotowe na łące lewego brzegu.

KRZĘTÓW

Atrakcją Krzętowa jest 300-letni park z pomnikowymi dębami i lipami. Na terenie wsi powstało w ostatnich latach bardzo dużo gospodarstw agroturystycznych. Rozpoczyna się tu niebieski szlak turystyczny o dł. 121 km, wiodący wzdłuż prawego brzegu Pilicy na północ przez Przedbórz, Sulejów, Smardzewice do Piotrkowa Trybunalskiego.

CZARNA WŁOSZCZOWSKA

posiada dł. 47,5 km, dla kajaków dostępna jest z drogi Oleszno – Żeleźnica, skąd jej rozczłonkowane dotąd koryto nabiera wyraźnej formy. Na trasie długiej na 20 km rzeka wartkim nurtem pokonuje 20 m różnicy wysokości, napętnia kilka stawów i napędza 4 młyny wodne (w XIX w. poruszała też tartak i hutę żelaza). Płytkie koryto silnie meandruje, brzegi są piaszczyste i suche, miejscami zarośnięte czarną olszą, wody rybne. Uchodzi do Pilicy obok wsi Ciemiętniki. Dostępna z reguły tylko na wiosnę kajakami jedynkami. Noclegi w Krzętowie.

Zajazd "Pilica" w Maluszynie

Pałac Potockich w Maluszynie

Pilica pod Krzętówem

Biały Brzeg

Noclegi i inne informacje:

- CHATA U BRATA, A. Liczberski, Krzętów, ul. Dolna 3, tel. 44 787 18 58
- ALEX, A. Jędrzejczyk, Krzętów, ul. Dolna 33, tel. 44 787 19 63
- U JANKI, J. Piskorczyk, Krzętów, ul. Dolna 60, tel. 44 787 18 33
- NAD PILICĄ, U. Baranowska-Pietruczuk, Krzętów, ul. Dolna 80, tel. 44 787 19 48
- P. Bakalarz, Krzętów, ul. Górna 58a, tel. 44 787 18 46
- E. Kucharzewska, Krzętów, ul. Stodolna 2, tel. 44 787 19 07
- U ZOSI, Z. Liczberska, Krzętów, ul. Tysiąclecia 15, tel. 44 787 19 68

3. CHAŁUPY - ŁĘG RĘCZYŃSKI

183,8 Łęg Ręczyński

190,3 ~ Ojrzanki

191,9 Taras 🏠

197,4 Trupień 🗿

201,4 | kamienny, przepływamy prawą stroną; niżej |||

202,4 PRZEDBÓRZ) (42
Radomsko – Końskie;
przed) (| kamienny, P) (|||
„Parkowa”. Za) (🗿

202,9 PRZEDBÓRZ, plaża, 🗿, dojazd od ulicy Browarnej przy siedzibie Przedborskiego Parku Krajobrazowego (kilka miejsc noclegowych)

207,9 Chałupy, agroturyzacja 🏠

PRZEDBÓRZ

Znany od 1136 r. ze względu na swoje położenie na szlaku przeprawy przez Pilicę. Prawa miejskie nadał Przedborzowi król Kazimierz Wielki w 1370 r., który lubił polować w tych okolicach, co zresztą skończyło się dla niego tragicznym wypadkiem. Król Władysław Jagiełło nadał w Przedborzu prawa miejskie Łodzi w 1423 r. Zniszczenia po wojnach szwedzkich załamały gospodarczo miasto. Królewski zamek nie zachował się. Zabudowę rynku w większości zniszczono w czasie II wojny światowej (obecnie odremontowano zachowaną część). W zachowanym budynku karczmy mieści się Muzeum Ludowe Ziemi Przedborskiej (miniskansen o charakterze etnograficzno-historycznym). Ocalał także kościół z 1341 r., pierwotnie gotycki, po przeróbkach barokowy oraz budynek późno - klasycystycznego ratusza z 1830 r. W położonej nad rzeką i przy rynku restauracji „Parkowej” podają smaczne i obfite posiłki. Przez Przedbórz przebiegają dwa dalekobieżne szlaki piesze, które w znacznej mierze podążają doliną rzeki Pilicy: szlak niebieski o łącznej dł. 121 km z Krzętowa do Piotrkowa Trybunalskiego oraz szlak czerwony o długości 201 km z Radomska do Poświętnego.

Stowarzyszenie Przyjaciół Przedborskiego Parku Krajobrazowego i Rzeki Pilicy organizuje od kilku lat cieszące się dużym zainteresowaniem spływy kajakowe na odcinku od Maluszyna do Zalewu Sulejowskiego.

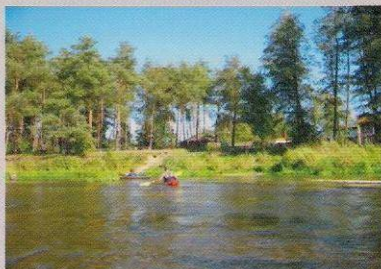
Ratusz w Przedborzu

Muzeum Ludowe Ziemi Przedborskiej

Przedbórz - wodowanie

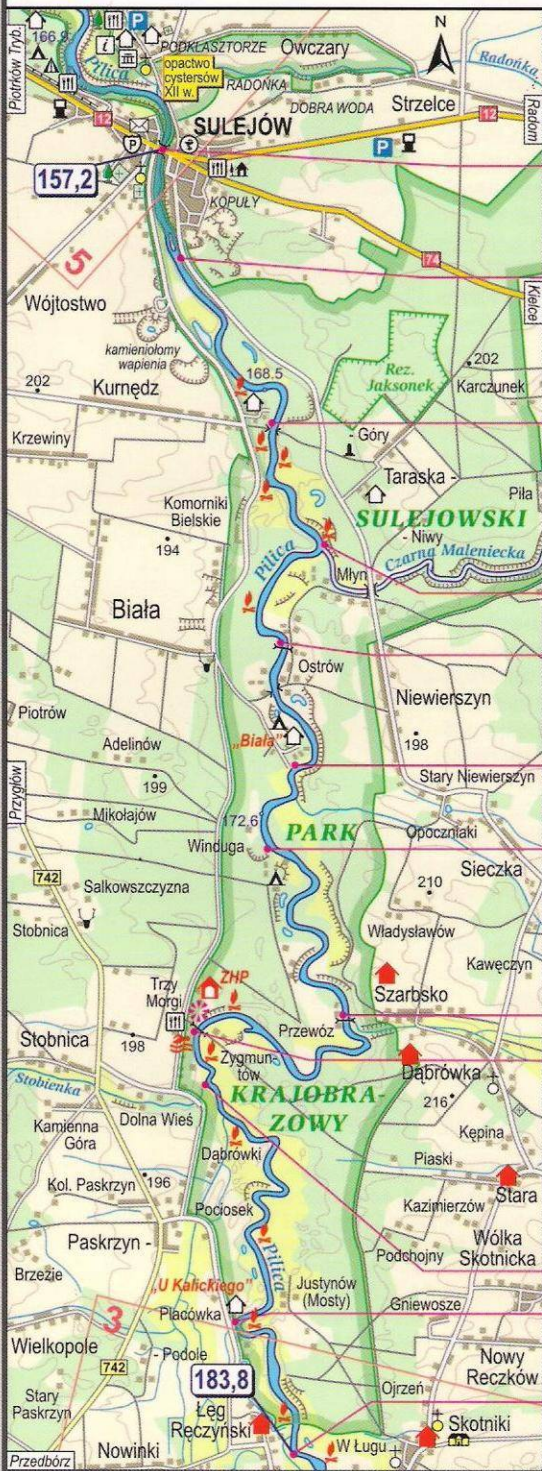

Taras

Noclegi i inne informacje:

- Muzeum Ludowe Ziemi Przedborskiej, Przedbórz, ul. Kielecka 9, tel. 44 781 50 80
- PPK, Przedbórz, ul. Krakowska 28, tel. 44 781 27 57
- Schronisko Młodzieżowe, Przedbórz, ul. Mostowa 37b, tel. 44 781 20 61
- J. Jarzębski, Przedbórz, ul. Cegielniana 54, tel. 44 781 29 02, 506 147 923
- M. Anguścik, Przedbórz, ul. Krakowska 18, tel. 44 781 29 79
- W. Staniarska, Taras 32, tel. 607 734 865
- E. Brzozowska, Taras 33, tel. 44 781 26 54
- H. Arki, Taras 36, tel. 693 026 352
- M. Kręglewski, Majkowice, tel. 44 781 33 77
- R. Kalicki, Łęg Ręczyński 45, tel. 44 732 38 29, 694 408 885
- J. Kobędza, Skotniki 106, tel. 601 364 036, 691 082 389

4. ŁĘG RĘCZYŃSKI - SULEJÓW

157,2 SULEJÓW, [(12
Piotrków Trybunalski – Ra-
dom; początek wpływów
zbiornika wodnego

158,9 SULEJÓW, począ-
tek zabudowy miejskiej (na-
brzeża betonowe)

161,9 Kurnędz, domki let-
niskowe; droga ze wsi nad
brzeg rzeki

163,7 ~ Czarnej Male-
nieckiej

165,6 Ostrów I

167,7 ⚡ „Biała”

169,1 Winduga ⚡

172,7 Przewóz I

176,0 Trzy Morgi I do
Zygmuntowa; wysoki, pia-
szczyzny brzeg, plaża ⚡,
na skarpie sezonowy ⚡,
☀ na dolinę Pilicy

177,1 ~ Stobienki

181,6 Placówka ⚡ „U Ka-
lickiego”

183,8 Łęg Ręczyński.

SULEJÓW

Jego rozwój związany jest z opactwem cysterskim, ufundowanym w XII w. przez Kazimierza Sprawiedliwego i założonym w miejscu, które obecnie nazywa się Podklasztorze. Rozwijał się jako osada handlowa przy szlaku ze Śląska i Wielkopolski na Ruś. Opactwo cystersów należy do najlepiej zachowanych w Europie założeń obronnych z XV/XVI w., w jego skład wchodzi: późnoromański kościół NMP i św. Tomasza Becketa z 1. poł. XIII w., zbudowany z piaskowca sztyrlowieckiego (wnętrze bogato zdobione, w większości z okresu baroku), fragmenty murów obronnych oraz baszty i bramy. W części założenia mieści się hotel i stylowa restauracja. Będąc w Sulejowie warto zobaczyć kościół parafialny plebanią z XIX w., kaplicę Ligęzów z 1644 r. oraz kaplicę cmentarną z XIX w.

CZARNA MALENIECKA

(dawniej Czarna Konecka) – posiada dł. 85 km, szlak kajakowy liczy od Sielpi 50 km, od Stąporkowa 65 km. Trasa jest uciążliwa z powodu licznych przenosek, natomiast atrakcyjna ze względu na możliwość poznania historycznych związków człowieka z wodą. Czyste wody tej pracowitej rzeki nawadniają stawy rybne i przemysłowe zbiorniki zaporowe. Zachowana bogata i zróżnicowana fauna i flora korytowa i nadbrzeżna. Przy ujściu do Pilicy duża wyspa, lądowanie w Kurnędzu na lewym brzegu.

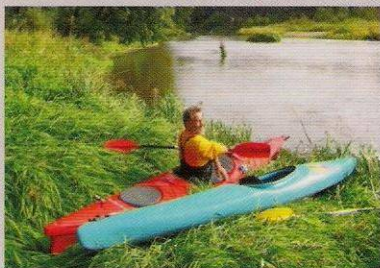
Opactwo w Sulejowie

Opactwo w Sulejowie

Ujście Czarnej Malenieckiej

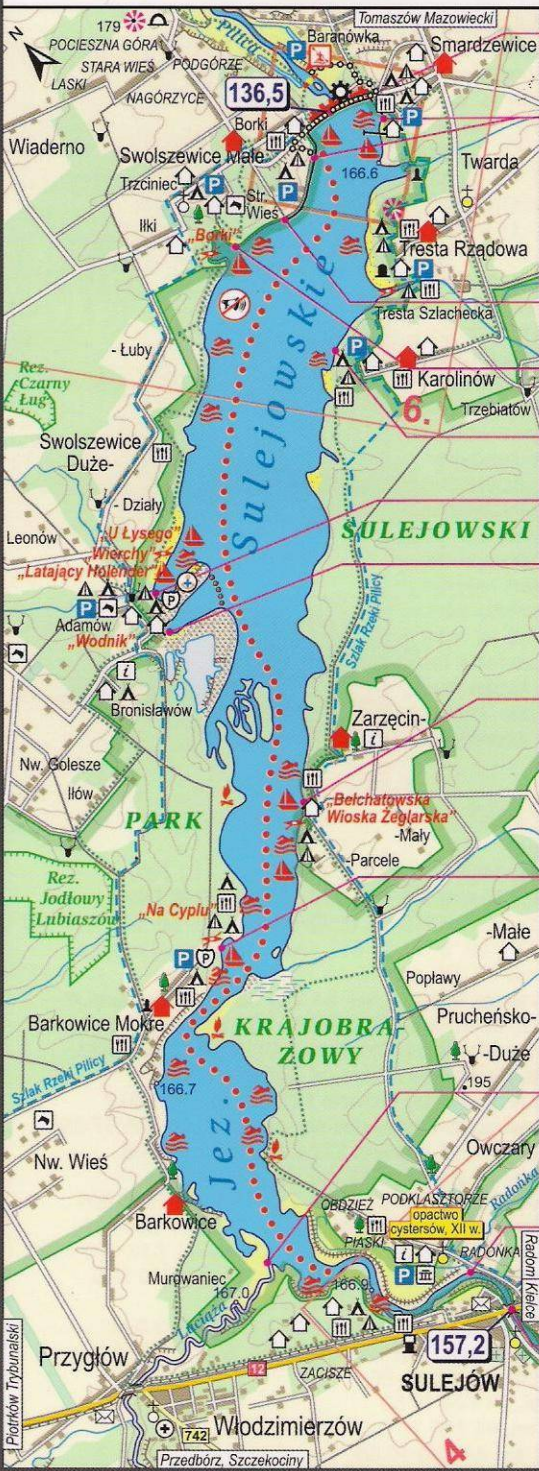
Biała - miejsce wodowania

Noclegi i inne informacje:

- Hotel PODKLASZTORZE ***, Sulejów, ul. Wł. Jagiełły 1, tel. 44 610 24 00
- OW DRESSO, Sulejów, ul. Leśna 21, tel. 44 616 20 38, www.dresso.pl
- OW ANPOL, Sulejów-Polanka, tel. 44 616 22 14, 601 745 319
- OW GREK, Sulejów-Polanka, tel. 609 392 702, www.grek.com.pl
- OSiR VICTORIA, Błonie 1, tel. 44 616 21 78, 506 187 722
- Ośrodek BIAŁA, Biała nad Pilicą, tel. 44 617 25 84, 508 373 036
- wypożyczalnia kajaków, oddział PTTK im. M. Rawity-Witanowskiego, Piotrków Trybunalski, ul. Plac Czarnieckiego 10, tel. 44 647 70 52
- J. Kobędza, Skotniki 106, tel. 601 364 036, 691 082 389
- S. Ogłóza, Stara 32, tel. 44 756 08 69
- E. Dąbrowska, Sarbsko 28, tel. 44 756 02 64
- A. Szymczak-Szymaniak, Dąbrówka 4, tel. 44 756 02 76
- T. Purgał, Dąbrówka 13, tel. 44 756 02 90, 667 401 607

5. SULEJÓW - SMARDZEWICE

- 136,5** Zapora Jeziora Sulejowskiego ⚙️
- 136,6** Swolszewice Małe ⚓ „Maruś”; ⚓ przez zapórę około 2 km. Smardzewice ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ molo spacerowe
- 137,8** Stara Wieś; początek betonowego nabrzeża
- 138,6** Swolszewice Małe Borki ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓
- 140,8** Karolinów ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓
- 142,3** Bronisławów, dwa ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓
- 143,2** Bronisławów, strefa ochronna ujęcia wody pitnej dla wodociągów Łodzi; zakaz wpływania
- 146,2** Zarzęcin, „Belchatowska Wioska Żeglarska” ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓
- 148,6** Barkowice Mokre, „Na Cyplu” stacja wędkarska ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓ ⚓
- 153,0** ~ Luciąży, początek otwartej części Jeziora Sulejowskiego o długości 16,5 km
- 156,5** ~ Radońki
- 157,2** SULEJÓW) (12 Piotrków Trybunalski – Radom; początek wpływów zbiornika wodnego

JEZIORO SULEJOWSKIE

(Sulejowski Zbiornik Wodny) – zbiornik retencyjny na Pilicy na Równinie Piotrkowskiej (utworzony w latach 1969-1974) w wyniku spiętrzenia środkowej Pilicy pod Smardzewicami zaporą ziemną o wys. 17,4 m. Sztuczne jezioro posiada pow. zwierciadła wody od 1980-2200 ha, a dł. cofki 16-21 km (w zależności od wysokości piętrzenia), szer. do 2,1 km, maks. gł. 11 m, poj. całk. 88,1 mln m³, poj. uż. 70 mln m³, wys. zwierciadła wody n.p.m. 157 m, długość linii brzegowej 58 km. Zbiornik jest wykorzystywany do zaspokajania w wodę aglomeracji łódzkiej, ochrony przeciwpowodziowej, celów energetycznych (na zaporze pracuje elektrownia wodna o mocy 3,3 MW) oraz rekreacyjnych. Zapora stanowi poważną barierę ekologiczną i turystyczną z powodu braku przepławek dla ryb i urządzeń do przeczucania kajaków (schody, winda). Akwen słynie wśród wędkarzy jako łowisko sandaczowe, choć występują w nim także inne ryby; jego gwałtowne falowanie podczas wiatru może być dla kajakarzy niebezpieczne. Wokół zalewu biegnie ścieżka rowerowa o długości 68,5 km.

Jezioro Sulejowskie - Surfing

Zarzęcin

Barkowice Mokre

Noclegi i inne informacje:

- port jachtowy, Swolszewice Małe, tel. 44 710 86 82, 515 171 701
- port NA CYPLU, Barkowice Mokre, tel. 693 437 978, 783 298 746
- wypożyczalnia sprzętu, Barkowice Mokre, ul. Działkowa 90, tel. 601 268 367
- port jacht klubu ELEKTRON, tel. 508 953 811, www.wioskazeglarska.pl
- OW WODNIK, Bronisławów 10, tel. 44 616 45 74, 693 701 199
- Ośrodek, BORKI, Swolszewice Małe 46, tel. 44 724 38 37, www.borki.pl
- R. Borusławski, Barkowice, ul. Widok 130, tel. 502 863 382
- W.A. Koźlikowie, Barkowice Mokre, ul. Działkowa 48, tel. 44 610 28 33,
- POD LASEM, A. Zielonka, Barkowice Mokre, ul. Główna 39
- JOLA, J. W. Wojtaszek, Karolinów, ul. Główna 133, tel. 697 981 077
- E. Kołodziejska, Smardzewice, ul. Dziubałtowskiego 6, tel. 44 734 07 08
- SOKOLI DWÓR, Smardzewice, ul. Główna 227a, tel. 605 606 608
- T.J. Królowie, Smardzewice, ul. Policzna 16, tel. 44 726 04 39
- G. Marosik, Smardzewice, ul. Stoczek 3, tel. 44 719 3 99, 601 326 654
- CHATA POD BRZOZĄ, Smardzewice, ul. Zacisze 1a, tel. 601 234 334
- A. Plucińska, Smardzewice, ul. Zacisze 28, tel. 44 724 65 89, 516 190 459
- E. Ksył, Swolszewice Małe, ul. Iłki 97, tel. 44 724 62 67, 507 772 525
- I.J. Wójcicy, Tresta, ul. Wczasowa 25, tel. 44 734 03 79
- G. Głowa, Tresta, ul. Wczasowa 34, tel. 44 734 05 81, 507 233 979
- D. Głowa, Tresta, ul. Wczasowa 41, tel. 44 710 86 15, 608 177 918
- W. Jończyk, Twarda 37, tel. 44 710 05 50
- T. Jończyk, Twarda 45, tel. 44 734 11 50
- G. Pielas, Zarzęcin 49a, tel. 44 756 10 51
- M.J. Pielas, Marzęcin 50, tel. 44 756 10 85

6. SMARDZEWICE - SPAŁA

117,8 ~ rzeki Gać (Spały)

119,0 Spała [(|; za)] (prawy brzeg slip)

127,0 TOMASZÓW MAZOWIECKI ~ Wolbórki

127,7 TOMASZÓW MAZOWIECKI [(kolejowy; pod)] [(|||) przepływamy lewą stroną]

128,4 TOMASZÓW MAZOWIECKI [(713)

129,7 TOMASZÓW MAZOWIECKI, OSiR (Przystan)

130,4 TOMASZÓW MAZOWIECKI [(do Sulejowa; Rzeki Pilicy]

130,8 TOMASZÓW MAZOWIECKI E ↑ 20 ujęcie wody pitnej przy rezerwacie „Niebieskie Źródła”

133,8 Tomaszowskie Kopalnie Surowców Mineralnych „Biała Góra”

136,0 Ogrody I [P]

136,5 Zapora Jeziora Sulejowskiego

136,6 Swolszewice Małe (Marus); przez zaporę około 2 km. Smardzewice [P] [moło spacerowe]

137,8 Stara Wieś; początek betonowego nabrzeża

138,6 Swolszewice Małe Borki

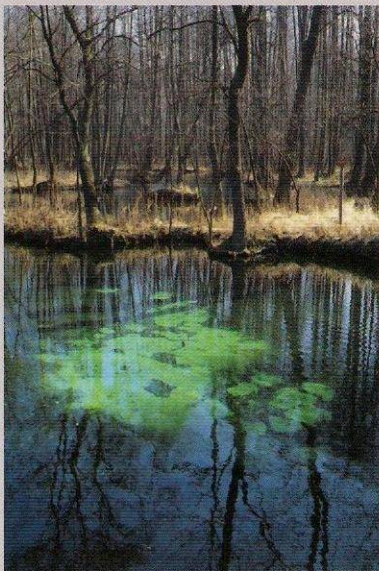
140,8 Karolinów

TOMASZÓW MAZOWIECKI

Był własnością rodziny Ostrowskich, za sprawą których po utworzeniu Królestwa Polskiego rozwinął się przemysł tkacki, a w 1827 r. powstała tu przędzalnia. We wrześniu 1939 r. toczyły się tu walki obronne. Działały też oddziały partyzanckie, m.in. oddział Hubala, który zginął w pobliskim Anielinie. Warto zobaczyć: klasycystyczny Pałac Ostrowskich z 1812 r. (od 1927 r. jest siedzibą Muzeum; bazylikowy, neorenesansowy kościół pw. św. Antoniego Paderewskiego (1862-64 r.), wewnątrz którego znajdują się dwa cenne obrazy W. Gersona; drewniany pw. św. Tomasza (1784-87 r.) będący najstarszym zabytkiem Tomaszowa; ewangelicki kościół Chrystusa Zbawiciela (z XIX w.) w stylu neogotyckim, w którym zobaczyć możemy obrazy W. Gersona z 1900 r., zabytkowe organy oraz stylowe wyposażenie; ewangelicki kościół św. Trójcy (1824-39 r.) w stylu klasycystycznym oraz dawne jatki miejskie wybudowane w stylu klasycystycznym. Niezwykłą atrakcją jest Skansen Rzeki Pilicy muzeum na wolnym powietrzu, mające na celu popularyzowanie dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturowego tej pięknej rzeki. Na uwagę zasługują militaria z okresu II wojny światowej transporter oraz ciągnik artyleryjski wyciągnięte z dna Pilicy. W pobliżu znajduje się rezerwat krajobrazowy „Niebieskie Źródła”.

Skansen Rzeki Pilicy

Rezerwat Niebieskie Źródła

Trudne i jedyne wyjście z wody

Noclegi i inne informacje:

- OW KOLPORTER, Smardzewice, ul. Klonowa 14, tel. 44 710 86 81
- OW MOLO, Smardzewice, ul. Klonowa 16, tel. 44 726 40 00
- OW PRZYSTAŃ, Tomaszów Maz., ul. PCK 2/4, tel. 44 724 26 21,
- Skansen, Tomaszów Maz., ul. Frycza-Modrzewskiego 9/11, tel.44 723 00 03
- Muzeum w Tomaszowie Maz., ul. PCK 11/15, tel. 44 724 48 48
- E. Kołodziejska, Smardzewice, ul. Dziubałtowskiego 6, tel. 44 734 07 08
- SOKOLI DWÓR, Smardzewice, ul. Główna 227a, tel. 605 606 608,
- T.J. Królowie, Smardzewice, ul. Policzna 16, tel. 44 726 04 39
- G. Marosik, Smardzewice, ul. Stoczek 3, tel.44 719 399, 601 326 654
- CHATA POD BRZOZĄ, Smardzewice, ul. Zacisze 1a, tel. 601 234 334
- A. Plucińska, Smardzewice, ul. Zacisze 28, tel. 44 724 65 89, 516 190 459
- E. Ksył, Swolszewice Małe, ul. Ilki 97, tel. 44 724 62 67, 507 772 525
- E. Wojtaszek, Tomaszów Maz., ul. Główna 2, tel. 44 724 50 00

7. SPAŁA - WÓLKA KULIGOWSKA

96,9 Wólka Kuligowska, domki letniskowe

98,2 Grotowice 🏰

100,2 Mysiakowiec } (

102,4 Fryszerka, stare przyczółki } (

102,7 ~ Fryszerki

103,8 Kozłowiec, 800 m dalej wieś Ponikła 🏠 (

108,6 Fryszerka, wieś letniskowa, ~ strumienia

109,1 Zakościele – Zakoątek 🏠 Centrum Młodzieży Chrześcijańskiej

110,6 Inowłódz, wyspa o długości 500 m

110,9 Inowłódz 🏞️ „Tama” 🏠 sezonowy (P) 🏠 ; 🏠 romański 1086 r.

111,2 Inowłódz } (48 i 726 Rawa Maz. – Opoczno

112,5 ~ Słomianki

113,3 Teofilów 🏠 przy drodze 48 Tomaszów Mazowiecki – Białobrzegi 🏞️ sezonowy (P)

117,8 ~ rzeki Gać (Spały)

SPAŁA

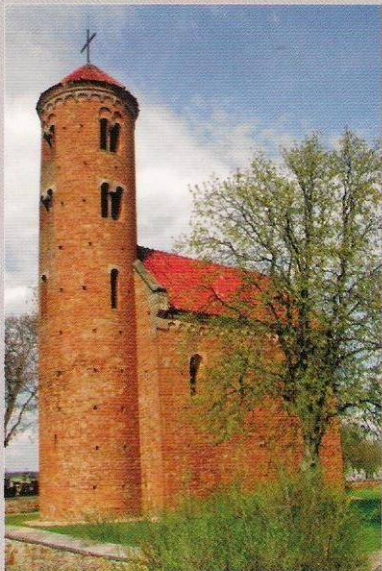
Miejscowość wypoczynkowa u ujścia rzeki Gać do Pilicy w granicach Spalskiego Parku Krajobrazowego. Odbywały się tu polowania, w których uczestniczyli królowie polscy - m.in. Władysław Jagiełło i Kazimierz Jagiellończyk - a później carowie rosyjscy. W 1886 roku wybudowano pałacyk myśliwski dla cara Aleksandra III a część lasu zamieniono na zwierzyniec. Wtedy też symbolem i herbem Spały stał się żeliwny posąg żubra. W latach międzywojennych Spała stała się letnią rezydencją prezydentów Wojciechowskiego i Mościckiego. Założono i urządzono tu wielki park. Zabytek stanowi modrzewiowy kościół pw. Matki Boskiej Królowej Polski wybudowany w 1923 r.

INOWŁÓDZ

Zabytkiem jest romański kościół św. Idziego, położony na wysokiej skarpie doliny Pilicy, ufundowany w roku 1086 przez Władysława Hermana. Świątynia została zniszczona w czasie I wojny światowej zrekonstruowano ją w latach 1936-38. nad Pilicą znajdują się ruiny średniowiecznego zamku zbudowanego w 1. poł. XIV w.

Kościół modrzewiowy w Spałe

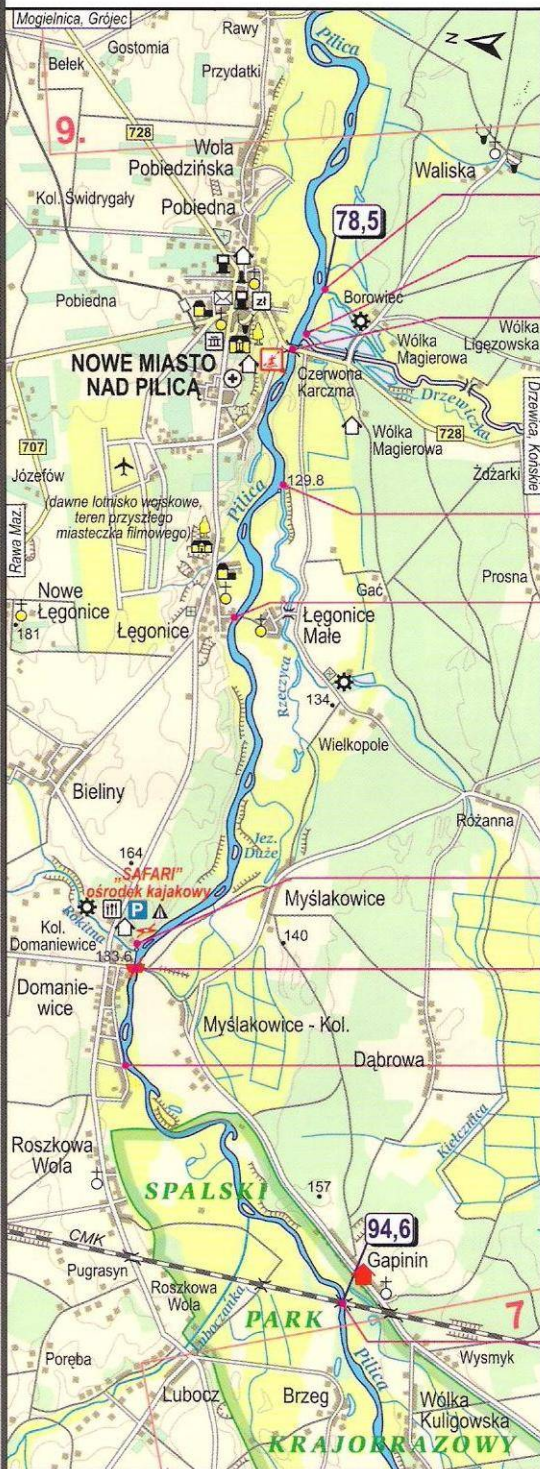

Kościół św. Idziego w Inowłodzu

Noclegi i inne informacje:

- Hotel MOŚCICKI ****, Spała, ul. Nadpiliczna 2, tel. 44 726 41 00
- Hotel PREZYDENT ***, Spała, ul. Hubala 15, tel. 44 710 13 22
- Schronisko młodzieżowe, Spała, ul. Wojciechowskiego 12, tel. 44 710 13 31
- Ośrodek Przygotowań Olimpijskich, Spała, tel. 44 724 23 46
- OW ZACISZE, Spała, tel. 44 710 14 15
- Fundusz Wczasów Pracowniczych, Spała, tel. 44 710 14 18
- Willa JELONEK, Spała, tel. 604 740 492
- DWÓR CARSKI, Spała, ul. Nadpiliczna 3, tel. 44 710 05 11
- REZYDENCJA SPALSKA, Spała, tel. 44 710 15 75
- CARSKA ORANŻERIA, Spała, tel. 44 710 16 60
- DOM OSTOJA, Spała, ul. Piłsudskiego 6/10, tel. 512 268 354
- NOCLEGI ZAJAD, Spała, ul. Leśników 2, tel. 44 710 61 60
- U. Stachowska, Fryszerka, ul. Krokusowa 15, tel. 507 743 143
- M. Graj, Inowłódz, ul. Brzustowska 36, tel. 44 710 11 91
- D. Kielczowska, Inowłódz, ul. Św. Idziego 12, tel. 44 710 11 80, 605 552 110
- W. Burchardt, Królowa Wola 22, tel. 44 710 14 50, 608 395 671
- R.J.M. Adamczewscy, Królowa Wola 196, tel. 604 137 658, 504 555 304
- J.M. Zuber, Kozłowiec 12, tel. 608 881 194
- E. Bilka, Mysiakowie 25, tel. 48 360 56 71
- AGROTURYSTYKA PONIKŁA, Ponikła, tel. 44 756 43 93, 888 207 780
- D. Kalina, Teofilów 36, tel. 44 710 13 55
- B. Monik, Zakościele 56, tel. 44 710 18 51, 603 464 778
- NOWY DWÓR, A. Płoszyńska, Zakościele 67, tel. 44 710 11 92,

8. WÓLKA KULIGOWSKA - GOSTOMIA

78,5 ~ prawego ramienia Drzewiczki

79,1 ~ Drzewiczki, główne lewe ramie

79,3 **NOWE MIASTO NAD PILICĄ**] [728 do Końskich przez Drzewicę; przed] [po lewej]

81,1 ~ Rzeczycy (starorzecze Pilicy)

83,1 **Łęgonice**, po prawej stronie **Łęgonice Małe**

88,1 ~ Rokitnej; kajakiowy „SAFARI”

88,3 **Domaniewice** do Myślakowic i Gapinina

89,6 **Domaniewice**, początek długiej wsi

94,6 **Gopin**] [CMK

NOWE MIASTO

Prawa miejskie i obecną nazwę otrzymało w 1400 r. W poł. XVIII w. Granowscy wybudowali pałac w stylu późnego baroku, otoczony parkiem zbiegającym tarasowo z wysokiej skarpy nad brzeg Pilicy. Ze skarpy roztacza się wspaniały widok na dolinę Pilicy i stawy w Borowcu. Z zabytków Nowe Miasto posiada kościół parafialny pw. Opieki Matki Bożej z 1815 r., barokowy zespół klasztoru kapucynów z lat 1762-1786, kościół św. Kazimierza i klasztor z obrazami F. Smuglewicza i Sz. Czechowicza. W Nowym Mieście jedyne dogodnie do opuszczenia kajaka miejsce znajdziemy na lewym brzegu 500 m przed mostem drogi do Drzewicy. Doskonały zjazd nad brzeg Pilicy znajduje się także z drugiej strony rzeki przed mostem, ale wysoki brzeg i linia nurtu uniemożliwiają lądowanie. W centrum Nowego Miasta rozpoczyna się niebieski szlak pieszy, który doliną Pilicy biegnie do Białobrzegów.

DRZEWICZKA

Posiada dł. 81,3 km. Wyływa na Garbie Gielniowskim koło Ruskiego Brodu, uchodzi do Pilicy pod Nowym Miastem. Warto ją odwiedzić ze względu na zachowanie w stanie bliskim naturalnego, choć dla mniej wprawnych kajakarzy spływ tą rzeką nie będzie łatwy. Drzewiczka dostępna jest już od Opoczna (54 km od ujścia), a były próby pokonania jej nawet od Morzywołu (74 km). Zwykle jednak pływa się na trasie Drzewica – Nowe Miasto nad Pilicą (31 km). W Drzewicy znajduje się sztuczny tor do uprawiania kajakarstwa górskiego, na którym rozgrywane są zawody rangi mistrzowskiej.

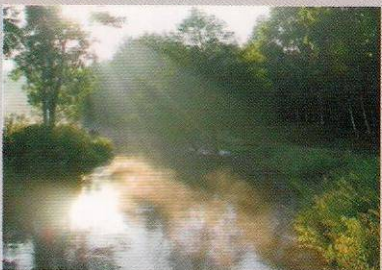
Miejsce wodowania

Miejsce wodowania

Prom na szlaku kajakowym w Domaniewicach

Krajobraz Pilicy

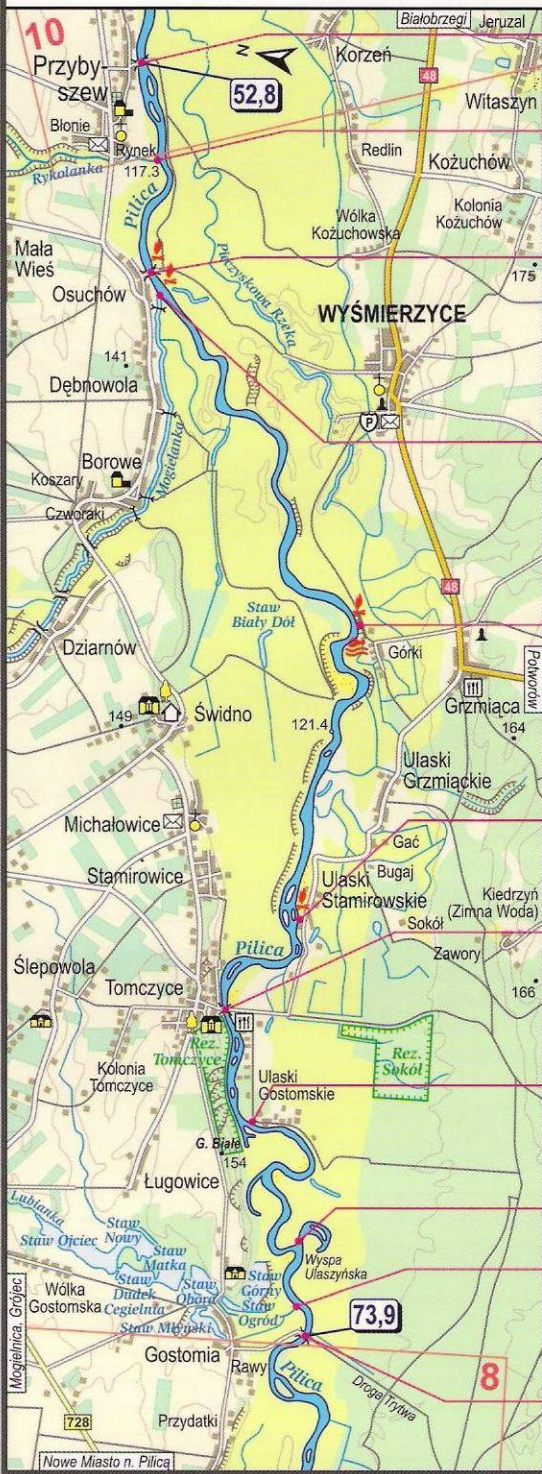
Noclegi i inne informacje:

- R. Badura, Gapinin 12, tel. 44 756 42 19
- SAFARI, M. Kowalski, Domaniewice 1, tel. 48 674 23 25, 696 118 424

Notatki:.....
.....
.....
.....
.....
.....

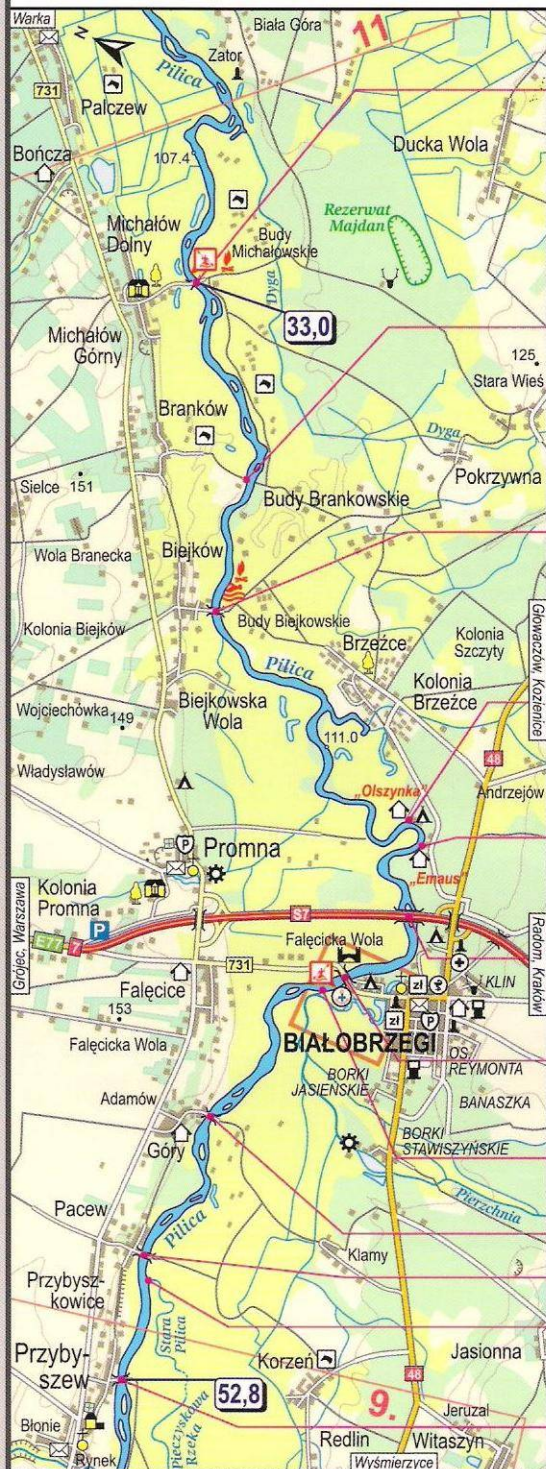
9. GOSTOMIA - PRZYBYSZEW

- 52,8** Przybyszew] (
- 54,1** ~ Rykolanki (Borówki, Czarnej Wody)
- 55,7** Osuchów] (🏖️ plaża
- 56,1** ~ Mogielanki
- 61,9** Górki, doskonale 🏞️ przy dużym drzewie na pastwisku 🌳; dojazd asfaltową drogą ze wsi Grzmiąca (2 km)
- 66,1** Ulaski Stamirowskie, łąka 🏞️ dla dużej grupy
- 67,8** Tomczyce] (do Grzmiącej; sezonowy 🏞️ „Słonko”; 🏞️ „Tomczyce” XIX w.
- 69,8** Ulaski Gostomskie, na lewym brzegu rezerwat przyrody „Tomczyce” z 30 metrową skarpą
- 72,6** starorzecze za Wyspą Ulaszyńską
- 73,4** ~ Lubianki tworzącej w ujściowym odcinku Stawy Gostomskie, założone kilkadziesiąt lat temu; sprzedaż ryb; 🏞️ XIX w.
- 73,9** Gostomia] (Drogi Trytwa prowadzącej do leśnej wsi Waliska

10. PRZYBYSZEW - BIAŁA GÓRA

33,0 Michałów Górny } (do Bud Michałowskich; rozległe)

35,9 Branków

37,7 Biejków } (zniszczo-
ny do Bud Biejkowskich
)

42,8 Ośrodek Komendy
Policji „Olszynka”

43,1 „Emaus” (dawniej
„Turno”), Ośrodek Konfe-
rencyjno - Szkoleniowy Die-
cezji Radomskiej

44,4 } (obwodnicy Biało-
brzegów **57** na drodze **7**
z Warszawy do Krakowa

45,9 BIAŁOBRZEGI } (
731 do Warki; siedziba
WOPR)

46,2 ~ Pierzchni w staro-
rzeczu Pilicy

48,9 Góry } (

51,1 Pacew } (

51,4 ~ Starej Pilicy (Pie-
częckowej Rzeki)

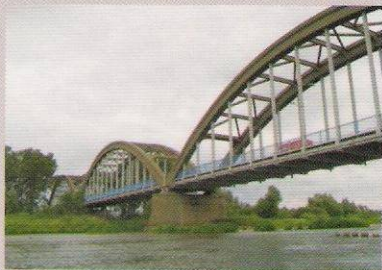
52,8 Przybyszew } (

BIAŁOBRZEGI

miasto powiatowe, położone na pograniczu Doliny Białobrzeskiej i Równiny Radomskiej. Okoliczne lasy są pozostałością po dawnej Puszczy Stromeckiej. Była tu znana od dawna przeprawa przez rzekę. Miasto zostało lokowane w 1540 r. przywilejem wydanym w Wilnie przez króla Zygmunta I Starego. Kościół parafialny pw. św. Trójcy zbudowany w latach 1932-1957 według projektu Stefana Szyllera, posiada elementy z poprzednich świątyń: barokową chrzcielnicę, XVI-wieczny obraz Matki Boskiej, rzeźby i obrazy z XVII i XVIII w. Niebieski szlak pieszy łączy Białobrzegi z Nowym Miastem, a zielony – z okolicami Warki. Przed przedwojennym żelbetonowym mostem na prawym brzegu rzeki znajduje się siedziba WOPR i dawnej stacji wodnej. W niewielkiej zatoce starorzeczca Pilicy znajdujemy najlepsze miejsce do wyjścia z kajaka (slip i drewniany pomost). Na ogrodzonym terenie można postawić namioty. Niedaleko stąd do centrum miasta, słynącego dobrym wyżywieniem w licznych barach i restauracjach oraz pysznymi lodami z miejscowej lodziarni. Za mostem także na prawym brzegu piaszczysta, atrakcyjna i strzeżona latem plaża z kąpieliskiem.

Białobrzegi - plaża miejska

Zabytkowy most żelbetonowy

Ośrodek "Olszynka"

Most i plaża w Biejkwie

WOPR Białobrzegi

Noclegi i inne informacje:

- WOPR Białobrzegi, tel. 691 287 671
- Ośrodek Konferencyjno-Szkoleniowy Diecezji Radomskiej EMAUS, tel. 695 773 916

Notatki:.....

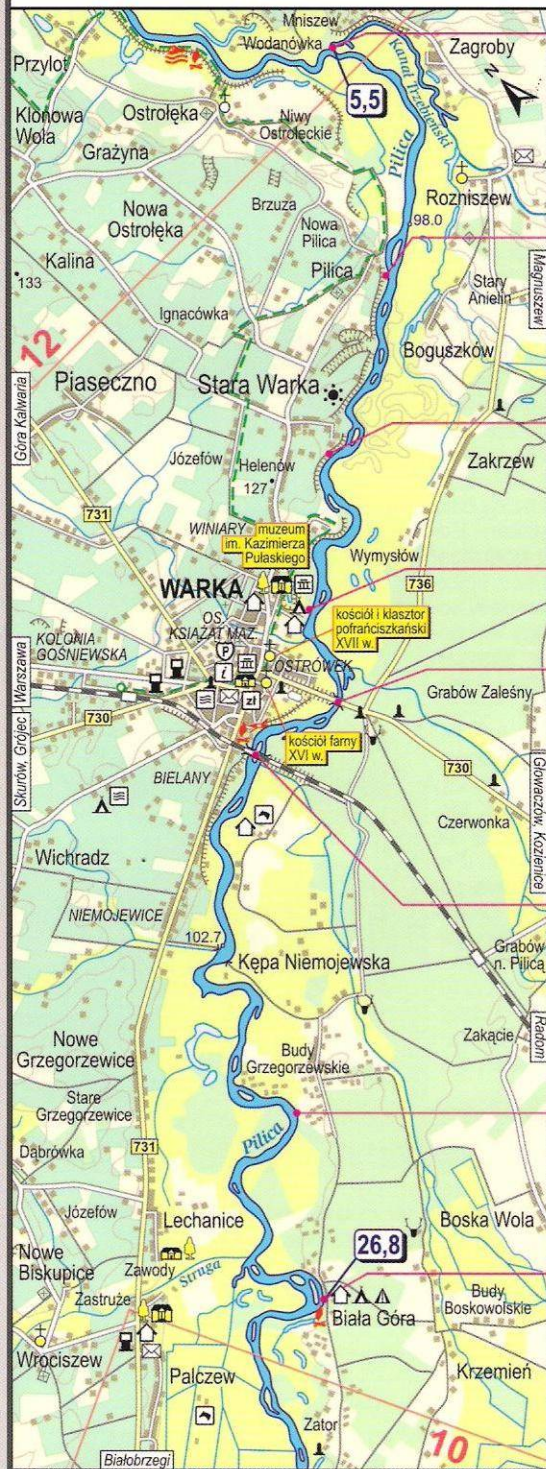
.....

.....

.....

.....

11. BIAŁA GÓRA - MNISZEW

5,5 Mniszew, część letniskowa rozległej wsi;
~ Kanalu Trzebieńskiego

9,0 Pilica, atrakcyjny zjazd wąwozem nad brzeg rzeki

11,8 Stara Warka, strome zbocza skarpy o długości 2,5 km, na górze sady; zjazd nad brzeg rzeki

14,5 WARKA ▲ „Prima”

15,7 WARKA)(730 Warka – Głowaczów

17,0 WARKA)(kolejowy linii Warszawa – Radom. Za)(2 blaszane kontenery z

23,3 Budy Grzegorzewskie, domki letniskowe

26,8 Biała Góra, wyspa, rozlewisko, (w 2007 r. nieczynny)   dla dużej grupy

WARKA

powstała do obrony skrzyżowania szlaku wodnego Pilicy z przeprawą lądową (*warować*, czyli bronić przejścia). Prawa miejskie przed 1321 r., w XV w. była już jednym z najznaczniejszych miast Mazowsza, w którym m.in. „warzono” piwo na dwór książęcy. W XVI w. rozkwitło ogrodnictwo, uprawiano winorośl. Wyroby rzemiosła i płody rolne ładowano na tratwy i galary, i spławiano Pilicą do Warszawy, Torunia i Gdańska. W 1656 r. hetman koronny S. Czarniecki nieopodal miasta odniósł znaczące zwycięstwo w bitwie ze Szwedami, pokonując z wojskiem polskim wpływ Pilicę. W 1863 r. zostali rozstrzelani na błoniach nad Pilicą dowódcy oddziału powstania styczniowego – podpułkownik Władysław Kononowicz (były dowódca wojsk rosyjskich na Kaukazie) oraz jego dwaj adiutanci (kapitan Edmund Nałęcz-Sadowski i podoficer Feliks Łabędzki); na miejscu egzekucji w 1927 r. usypano niewielki kopiec ziemny. Koniec II wojny światowej to czas krwawych zmagani z Niemcami o tzw. przyczółek warecko - magnuszewski na Wiśle. W sierpniu 1944 r. lotnicy I Pułku Lotnictwa Myśliwskiego „Warszawa” odbyli nad Warką pierwsze loty bojowe. W dawnym zespole klasztoru franciszkanów znajdują się prochy książąt mazowieckich. Pamięci lotników poświęcono dwa pomniki i tablicę ścienną. Na cmentarzu parafialnym znajduje się grobowiec podchorążego Piotra Wysockiego ze słynną dewizą „Wszystko dla Ojczyzny, nic dla mnie”. W dzielnicy Winiary w domu rodzinnym Pułaskich znajduje się muzeum Kazimierza Pułaskiego.

Pilica pod Białą Górą

Miejsce wodowania kajaków w Warce

Pomnik Lotników w Warce

Pomnik Kazimierza Pułaskiego

Noclegi i inne informacje:

- Muzeum im. K. Pułaskiego, Warka, ul. Pułaskiego 24, tel. 48 667 24 41
- wypożyczalnia kajaków STER W. Batce, Warka, ul. Mostowa 30, tel. 601 418 860
- farma SIELANKA, Warka, ul. Łąkowa 1, tel. 48 667 89 07

Notatki:.....

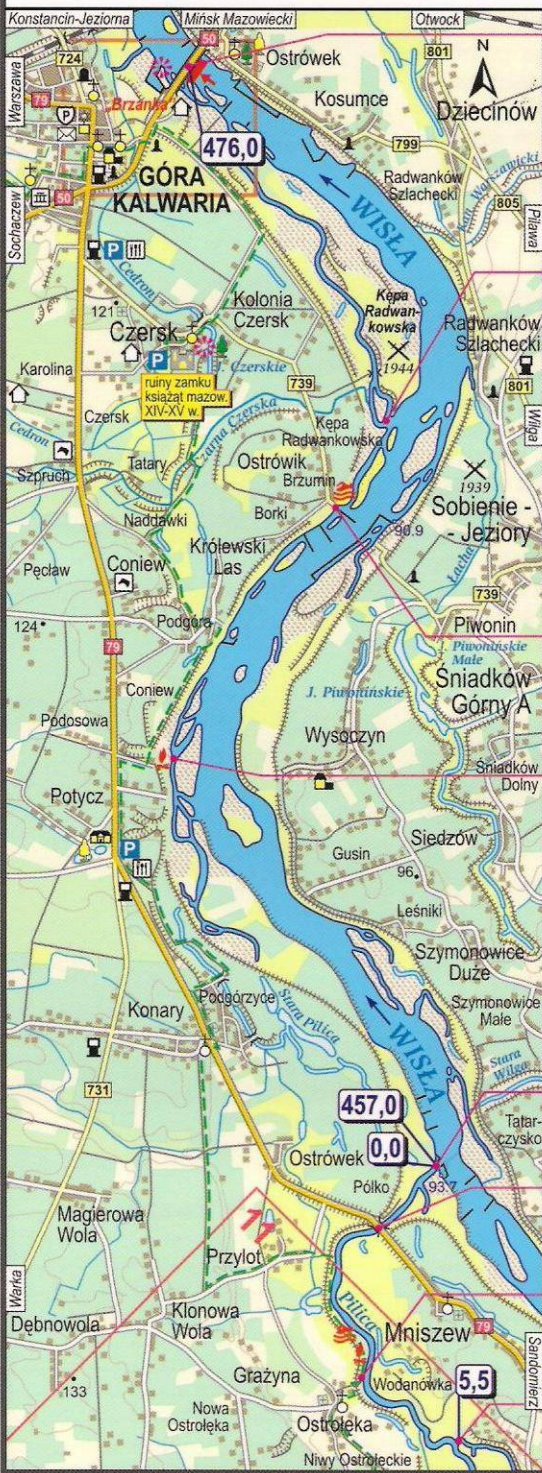
.....

.....

.....

.....

12. MNISZEW - GÓRA KALWARIA

476,0 GÓRA KALWARIA] [„drogi tirów” 50 Sochaczew – Mińsk Mazowiecki. Przed] [koniec spływu →] [„Brzanka”, slip P A] [dojazd do głównej drogi

469,5 Kępa Radwankowska, wyspa o długości blisko 5 km, oddzielona od stałego lądu długą łachą, do której uchodzi rzeczka Czarna, płynąca od południa pod [ ] w Czersku. Wody Wisły w dawnych wiekach obmywały skarpe zamkową, dzisiaj właściwe koryto jest oddalone 3 km od [ ], a starorzeczem o nazwie J. Czerskie płynie rzeka Cedron

468,0 Brzumin, droga 739 z Czerska nad brzeg Wisły; dawna przeprawa łodziami do wsi Sobienie - Jeziory.

463,5 Potycz, wyspy w korycie rzeki. Ładne [ ] brzeg wysoki, umocniony.

Dalej płyniemy Wisłą, która posiada wzrastający kilometraż.

0,0 ~ Pilicy do Wisły w jej **457,0** kilometrze biegu (93,7 m n.p.m.)

1,2 Mniszew] [79 G. Kalwaria – Sandomierz; zjazd nad brzeg rzeki

3,8 Ostrołęka, droga przez wał nad brzeg rzeki, plaża [ ] rozległe [ ] dla dużej grupy

5,5 Mniszew, część letniskowa rozległej wsi; ~ Kanału Trzebieńskiego

GÓRA KALWARIA

Osada handlowa przy przeprawie przez Wisłę była notowana już w 1252 r. Dziwny wschód słońca nad wsią Góra pewnego poranka w 1668 r. na zawsze zaważył na jej losach. Dwa lata później otrzymuje prawa miejskie jako Nowe Jeruzalem. Biskup Stanisław Wierzbowski tworzy w nim jedyne w Polsce założenie urbanistyczne, którego podstawą przestrzenną jest łaćniński krzyż. Powstaje miejska kalwaria złożona z 35 kaplic, 6 kościołów i 5 klasztorów. Po rozbiorach w mieście zaczęła się osiedlać ludność żydowska. W 1859 r. swój dwór zakłada tu cadyk chasydzki z rodu Alterów, zapoczątkowując powstanie jednego z najbardziej znanych ośrodków chasydyzmu w Polsce, do którego odbywały się pielgrzymki. Opodal w Czersku znajdują się zakonserwowane ruiny gotyckiego zamku książąt mazowieckich z końca XIV w., popularny cel licznych wycieczek warszawiaków.

Plaża w Ostrołęce

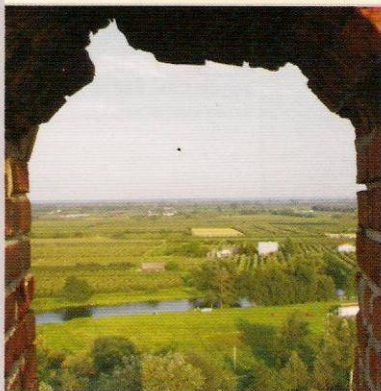
Przeprawa pod Górą Kalwarią

Góra Kalwaria - port śródlądowy

Ośrodek "Brzanka"

Czersk

Noclegi i inne informacje:

- OW BRZANKA, Góra Kalwaria, al. Wyzwolenia 1, tel. 22 789 67 83

Notatki:.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....